

# Qanchis Yupay — Danielpa Qillqan

*Qanchis Reyes*

Jeff Pippenger

2023-12-02

Qanchis truenuykunaqa 1798 watamanta qallarispa 1844 watapa octubre 22 p’unchaykama historiata rikuchinku. Chay historiaqa Judá suyupa qhepa qanchis reykunanwanmi unanchasqa karqa, Manasés manta 677 a. C. watapi qallarispa Sedequías kama 586 a. C. watapi.

Sagradu reforma siqi chikakunapiqa, ñawpaq angelpa kallpachakuyninpa huk chaylla kaqninmi huk unanchasqa, mayqinchas kay pachantinpi churasqa kasqanta reqsichin. 1840 watapi, agosto killapa 11 p’unchawninpi, ñawpaq angelpa willakuyninqa kallpachasqa karqa, chaymantaq chay willakuyqa kay pachantinpi llapa mision estasionkunaman apasqa karqa.

“1840–44 watakunapi advento kuyuyqa Diospa atiyinpa hatun k’anchay rikuchikuynin karqan; ñawpaq angelpa willakuyninqa kay pachapi llapa misioneropa estasionninkunaman apasqa karqan.” *The Great Controversy*, 611.

Proféticamente, chay p’unchawkunaqti, Apocalipsis chunka kaqpa angelnin uraykamuspa huk chakinta hallp’api churarqan, huknintaq lamar qochapi. Hermana Whiteqa chayta reqsichirqan kay willakuypa llapa pacha mast’ariyninpa unancha qnin hina.

“Ángelpa sayaynin, huk chakin lamar qochapi, huktaq allpapi kasqan, willakuy qelqasqa yachachiypa hatun mast’ariyninta sut’inchin. Chayqa hatun yakukunata chimpanqa hinaspa wakin suyukunapipas willasqa kanqa, tukuy pacha llaqtakunakamapas.” *The Seventh-day Adventist Bible Commentary*, volume 7, 971.

Ciroq ñawpaq kamachisqanta willakusqanqa llapa pacha llaqtakunapaq kamachisqa karqan.

Kunanmi Persia llaqtapa reynin Giroq ñawpaq watapi, Jeremiaspa siminwan Señorpa nisqan hunt’asqa kanampaq, Señorqa Persia llaqtapa reynin Giroq sonqonta kuyuchirqan, llapa reyninpi willakuyta ruraspa, qillqasqataq churaran, nispá: Kayhinaq nin Persia llaqtapa reynin Giro: Hanaq pacha Dios Señorqa kay pachapi llapa reynakunata noqaman qoywan; paymi kamachiwarqan Judápi kaq Jerusalén llaqtapi paypaq wasita sayarichinaypaq. Pitam qankunamanta, llapa paypa llaqtan runakunamanta, kan? Diosnin paywan kachun; Jerusalénman wicharichun, Judápi kaqman, Israelpa Diosnin Señorpa wasinta hatarichinampaq —payqa Diosmi—, chay Jerusalénpi kaqta. Pipas maypiqchá chayjarispa qhiparapun, chay llaqtapi runakuna yanapaykuchun qolqewan, qoriywan, imaymana kaqkunawan, uywakunawanpas, Jerusalénpi kaq Diospa wasinpaq munasqanmanta qusqankumanta hukmanta. Chaymantataq Judápa hinaspa Benjamínpa ayllu kurakkuna, sacerdotekuna, levitakuna ima hatarirqaku, hinallataq llapa pikunapa sonqonta Dios hatarichisqan runakunapas, Jerusalénpi kaq Señorpa wasinta sayarichiq wicharinankupaq. Esdras 1:1–4.

1840 watapi 11 punchawpi, hinallataq ñawpaq angelqa kay pachapi llapa mision nisqa estacionkunaman apasqa karqan, Cirospis pay kikinta “kay pachapi llapa reinokunapa” qhapaqnin

kasqanta riqsichikun, ñawpaq kamachiyta willakuspa. Apocalipsis chunka kaqpi angelpa uraykuyin, chay angelta Hermana White “Jesucristo mana aswan pisi personachaqchu” nispa riqsichisqan, Apocalipsis chunka pusaqniyuq kaqpi kallpasapa angelpa hinallataq profético unanchayninkunata charin. Hermana White riqsichinmi, ñawpaq angelpa munayninqa Apocalipsis chunka pusaqniyuq kaq angelpa munayninwan kikin kasqanta.

“Jesúsqa huk hatun atiyiniyuq angelta kamachirqan uraykamuq, kay pachapi tiyaqkunata willanaykipaq, paypa iskay kuti rikurimuyninpaq wakichikunankupaq. Angelqa hanaq pacha ukhupi Jesuspa qayllanmanta llusqispa, ancha k’anchariq, hatun sumaq llipyaq k’anchaymi ñawpaqninpi purirqan. Ñoqaman niwarqanku, paypa llamk’ayninmi kay pachata paypa gloriawan k’anchachiy, hinaspa runata willay, Diospa hamuq phiñakuyninmanta.” Early Writings, 245.

Ñawpaq angelpa kallpachakusqanqa huk unanchaqmi, chaymi llapa kay pachapi kasqanta sinch’ita rimarin. Cristopa tiemponpi ñawpaq willakuymi Cristopa bautizakusqanpi kallpachakusqa karqan. Qelqasqa Simiqa reqsichin llapa Israel llaqtamanta lloqsisqankuta ch’in pampa-man, Juanpa willakuyninta uyariq.

Chaymiqa Jerusalén llaqta, llapa Judea suyupas, Jordán mayu muyuriq llapa suyuwan kуска, payman hamurqan; hinaspan Jordán mayupi paypa bautizasqan karqanku, huchankuta willakuspa. Mateo 3:5, 6.

Cristopa serviciunqa machu Israelmanmi qhawarirqan, hinaspapas chay profético sentidopi llapan kay pachapas Jordánmanmi pusasqa karqan, Cristopa bautizakusqan cheqaman. Ichaqa bautismo ritoqa, hinallataq ima nisqanta Cristo bautizakuspa rikuchirqan chayqa, llapan kay pachapaqmi qhawarisqa karqan.

Sutin Jehoiakim sutimanta “Diosmi hatarinqa” ninmi; Cristop bautizakuyninpiqa, Juan Cristota yakumanta wiharichimuptin, yaku sepulturamanta “hatarimuy” nisqapa unanchaqqin chay kallpachakuypa huk imayninman tukurqan. Ñawpaqta ña citesqanchik Ezrapa tawa versículonkuna ukhupiqa, pichqa versículon uyariqkunapa kutichisqanta reqsichin kay simikunawan: “Chaymantataq Judápa Benjamínpa taytakunapa umalliqninkuna, sacerdotekuna, levitakuna, hinallataq tukuy Diospa espiritu hatarichisqan runakuna, Jerusalén llaqtapi kaq Señorpa wasinta ruraq wichariq, hatarirqanku.” Ñawpaq mensajeta kallpachaptinqa, huk hatariy kan, Jehoiakim sutipi rikuchisqa hina.

2001 wata 11 ñiqin septiembre killapi, kimsa kaq angelpa hatun kuyuyninpa ñawpaq willakuynin kallpachasqa karqan, hukñiqin angelpa hatun kuyuyñinpa ñawpaq willakuynin kallpachasqa kasqanwan rikch’achisqa hina. Paní Whiteqa chay p’unchaypi Torres Gemelas nisqakunapa thuñichisqa kasqanmantan rimarin.

“¿Kunanqa hamunichu simi, mayqentachus ñoqaqa willarqani New York llaqtata unu hatun phawaywan pichasqa kananpaq nispá? Kaytaqa manam hayk’aqqas rimarqanichu. Ñoqaqa nirqani, chaypi hatun wasikuna huk patamanta huk patakama sayarichisqa qispiykaptin qhawaspa: ‘¡Ima manchay rikch’akuykunataq kanqa, Señor allpata sinchi manchaywan chukchichinampaq hatariptin! Chaymantam Apocalipsis 18:1–3 nisqapi simikuna

hunt'akunqa.' Apocalipsispa chunka pusaqniyuq kapítulon intirunmi kay pachaman hamuqkunamanta huk waqyay yuyachiy. Ichaqa manam aswan sapaq k'anchaychu kani imachus New Yorkmanta hamunqa chaymanta; asllataq yachani, huk p'unchaw chaypi hatun wasikuna Diospa atiynin tikrayninwan kutichisqa hinaspa urmachisqa kanqanku. Qowasqa k'anchaymanta yachani, tukuy kay pachapi chinkachiy kashan. Señorpa huk simillan, atiyniyuq kallpanpa huk llamk'ayllan, hinaspa kay hatun sinchi ruwasqakunaqa urmankaq. Rikch'akuykuna pasakunqa, mayqenkunapa manchaynintaqa manam yuyayllawanpas atinichu." Review and Herald, July 5, 1906.

Pachak tawqa chunka tawa waranqa tawa pachak runakunapa historianakupi ñawpaq willakuypa kallpachakusqanpi, Señorqa "hatarirqan" kay pachata "manchayta chukchichinanpaq". Jehoiakim sutinga ñawpaq willakuypa kallpachakusqanta unanchan. 1840 watapi, agosto killapa chunka hukniyuq p'unchawninpi, Señorqa tiyananmanta hatarispan kay pachaman uraykamurqan, hallp'apiwan lamar qochapipis sayarirqan. Cirospa ñawpaq kamachisqanpi, fidelkunaqa hatarirqanku. Jehoiakimqa mana ñawpaq angelpa chayamullasqanta unanchanchu, aswanpas ñawpaq angelpa kallpachakusqantapasmi rikuchin.

Jehoiakimqa qhepa kimsa qhapaqkunaq ñawpaqninpi kaq hukninmi rikuchin, ichaqa payqa qanchis qhapaqkuna Jerusalén llaqtapa tukusiyman pusakunku chaykunamanta pisqayuy kaqtapas rikuchin. Chay qanchis qhapaqkunaq sutinkunaqa ancha yachachiymi kanku. Chay qanchis qhapaqkunaqa karqanku Manasseh, Amon, Josiah, Jehoahaz, Jehoiakim, Jehoiachin hinaspa Zedekiah.

Milleritakunapa historianakupi, Manasés sutiyoqqa pacha tukukuypa tiemponta rikuchin, 1798 watapi. Manasés sutinga nin "qunqachiy", hinaspapas 1798 watapim Tiro llaqta qharmin setenta watakunapaq qunqasqa kachkan. Manasésqa huknin aswan mana allin reykunam karqan, hinaspapas proféticokuna kasqanmanta rikch'ayninkunaqa allinta qhawarisqa kananpaqmi kachkan.

Judá suyup qanchis qhipa reykunanpa qhipa qanchisninqa qanchis truenuykunapa historianta rikuchinku 1798 watamanta, 1844 watapa octubre 22 p'unchaykama. Manasés karqa chay qanchis reykunamanta ñawpaq kaqnin, hinaspataq qanchismanta ñawpaq rey kasqanrayku, payqa Sedequíasta unancharqa, paymi karqa chay qanchis reykunamanta qhipa kaq. Jesúsqa sapa kuti qallariyta qhipa tukukuyninwan reqsichin. Sedequíasqa, qanchismanta qhipa rey kaspas, Babilonia llaqtapi prisionpi esclavitudman apasqa karqa. Chay qanchis qhipa reykunamanta ñawpaq reyqa hinallataq Babilonia llaqtapi prisionman apasqa karqa, chaywanmi qhipa reypa Babilonia llaqtapi prisionman apasqa kayninta unancharqa.

Hinaspataqtaqmi Señorqa Manasesta, llaqtan runakunatapas; ichaqa mana uyarisqankuchu. Chayraykun Señorqa paykunaman apachimurqan Asiriapa reyninpa ejercitonpa kamachiqninkunata; paykunaqa Manasesta kichkakunapi hap'irqanku, cadenaswan watarqanku, Babiloniamanta apasqankuta. Ñak'ariypi kashaspanmi, payqa Diosnin Señornta mañakurqan, sinchita p'inqakuspa ñawpaq taytankunapa Diosninpa ñawpaqenpi. Hinaspan payman mañakapurqan; paymi uyairiqan, ruwakusqanta uyarispa, Jerusalénman kutichimurqan, reynonman. Chaypim Manasesqa yacharqan Señorqa Dios kasqanta. 2 Crónicas 33:10–13.

Manasés runakunaqa, Señor Dios kasqanta reqsinanqa hunt'asqa karqan qhapaq kamachiy-mandasqanmantam qechusqa kaspas, chaymanta huk kutipi kamachiy-mandasqanman kutichisqa kaspas. Nabucodonosorpas, Manasés hina, Señor-ta reqsirqan qhapaq kamachiy-mandasqanmantam qechusqa kasqanpi, hinaspa chay qhepatataq kamachiy-mandasqanman kutichisqa kaspas.

Hinallata p'unchaykunapa tukuyinpi, ñoqa Nabucodonosor hanaq pachaman ñawiykuna hoqarirqani, yuyayniytaq kutimuwarqan; hinaspa Ancha Hatun kaqta saminchani, wiñaypaq kawsajtaq alabani yupaychani ima; paypa kamachikuyninqa wiñay kamachikuy, qhapaqsuyñintaq miraymanta miraykama. Kay pachapi llapa tiyaqkunaqa mana imapas hina yupasqa kanku; payqa munayninman hina ruramun hanaq pacha soldadokunapi, kay pachapi tiyaqkunapipas. Manataq pipas makinata hark'ayta atinchu, nitaq ninqachu: “¿Imatataq ruwashanki?” Chay pachallapitaq sonqoyuyayniy kutimuwarqan; qhapaq suyuyinpi k'anchayninpaqtaq yupayniy, llihipiyniypas kutimuwarqan; yachaq yaykuna, apuynikunapas maskhawarqanku; qhapaq suyuyinpi takyachisqa karqani, aswan hatun qhapaq kaytaq yapasqa karqan. Kunanqa ñoqa Nabucodonosor hanaq pachapa Reyninta alabanim, hatarichinim, yupaychanim ima; paypa llapa rurasqankunaqa cheqaqmi, ñankunataq justicia; hatunchakuywan puriqkunataq urayachiyta atin. Daniel 4:34–37.

Manasésqa experiencianqa Nabucodonosorpi hunt'asqa karqan. Manasésqa Judea suyupi qhipa kimsa reyninkunapa historiankupi “pacha tukukuypaq” nisqata rikuchin, hinallataq qanchis chunka watayuq prisionpi apasqa kaymanta willakuq profeciapa chayamunanta. Nabucodonosorqa kimsa decretokunapa historiankupi “pacha tukukuypaq” nisqata rikuchin, imaynatachus 1798 wata qanchis trueno-kunapa historiankupi “pacha tukukuypaq” karqan hina. Chayraq citarisqa versículokunapi Nabucodonosorpa yuyaynin kutimuran “p'unchaykunapa tukukuyninpi.” “P'unchaykunapa tukukuynin” nisqaqa Daniel qillqapa chunka iskayniyuq kapitlulipipas rimarisqa kashan.

Qamqa riy puriyki p'unchaykuna tukukuyninkama; qanqa samanki, hinaspa p'unchaykuna tukukuyninpi rak'isqa chiqniyki sayanki. Daniel 12:13.

Danielqa chunka iskayniyuq kapitulopi “p'unchaykunaq tukukuynin”qa “tukukuypaq pacha”mi, imaraykuchus Danielman nisqa karqan “tukukuyninkama riy” nispa. Chay pachapi Danielqa “saminpi sayanqa.” “Saminpi sayay” ninqa munan kayninpaq churasqa kayninta hunt'ayta, chaytaq Danielqa ruwarqan libron tukukuypaq p'unchaykunapi kichasqa kasqanpi, chaymi “tukukuypaq pacha”qa. Chay pachapi kanqa “yachay yapakusqa,” chaytaq yuyaysapa runakuna entiendenqaku. Nabucodonosorpa p'unchayninkunaq tukukuyninpiqa paypa “entiendeyninqa” kutimpuwarqan.

“Dios huk runaman huk sapa llamk'anata ruwanampaq quptin, chay runaqa Daniel hina, paypa tupuyninpi chaypas churakusqanpi sayarinanmi, Diospa waqyasqanta kutichinampaq wakichisqa, Paypa munasqanta hunt'anampaq wakichisqa.” Manuscript Releases, volume 6, 108.

Manasés sut'in rikuchin “puchukay pacha” nisqata Judá llaqtapa qhipa kinsa reykunapa historiapi; Nabucodonosor sut'in rikuchin “puchukay pacha” nisqata kinsa decretokunapi. Manasésqa qatiqmi

churin Amón karqa.

Amon sutiyaq “yachachiy” niyta munan, hinaspa rikuchin chay pacha tiempota maypichus karqa “yachay yapay” chay mana upallachasqa willakuypi “yuyaysapa” runakunata yachachinanpaq. Chaymanta qhipaman Amon-ta qatirqa Josías, qanchis reykunamanta sapallan allinlla, ichaqa sasachakuq profétic historia-yuq rey.

Josías sutin nin “Diospa cimienton” ninmi, hinaspataq “tiempo del fin” nisqapi kichasqa karqa cheqaq-kunata sayachiyta rikuchin. Amonwan rikuchisqa yachaypa yapakusqanqa William Millerpa makimpi huñusqa karqa, Gabrielpa hinaspa wakin santo angel-kunapa pusasqanwan. Millerpa llamkayninqa Josías sutinwanmi rikuchisqa, imaraykuchus paymi kuyuyta cimiento-kunata sayachirqa. Josíasman aswan achka riqsichinapaq kashanraqmi, ichaqa kunanqa churin Jehoahazman pasasunchik.

Jehoahazqa iskay chunka kimsa watayuq karqa kamachiyta qallarisqanpacha; hinaspan kimsa killata Jerusalén llaqtapi kamachirqa. Mamanpa sutintaq karqa Hamutal, Libna llaqtamanta Jeremiaspa ususin. Payqa Señorpa ñawpaqenpi mana allinta ruwarqa, tukuy imatapas ñawpaq taytankuna rurasqankuman hina. Hinaspan Faraón-necohqa Hamat suyupi Ribla llaqtapi cadenawan watarqa, Jerusalén llaqtapi ama kamachinanpaq; chay suyutataq impuesto-man churarqa pachak talento qullqita, huk talento quritawan. Hinaspan Faraón-necohqa Josiaspa churin Eliaquimta reyman churarqa taytan Josiaspa rantinpi, sutintataq Jehoiaquimman tikrarqa; Jehoahaztataq apakurqa. Paymi Egiptoman hamuspa chaypi wañurqa. 2 Reyes 23:31–34.

Jehoahaz suti “Jehovah hap’iykusqa”, hinaspa payqa Faraonnechoq hap’iykusqa karqa. Jehoahaz, Josiaspa churin, Faraonnechohpa hap’iykusqa karqa, hinaspa wawqin Eliakimwan rantisqa karqa; sutinqa “Hatariychiq Dios” ninanmi. Chaymantataq Faraonnechoh Eliakimpa sutinta Jehoiakimman tikrarqa, kayqa “Dios hatarinqa” ninanmi. Sutipa tikrayninqa huk pactopa t’iqsimuywan tantiyasqa unanchanmi; chay ñawpaq willakuypa kallpachakusqanpiqa, Diosqa huk llaqtawan pactoman yaykun, hinallataq ñawpaq pacto llaqtata pasaykuspa.

1840 watapi Augustu killa 11 punchawpi, Otomano Imperio, kimsa pachak iskunk chunka hukniyuq watakunata, chunka phisqayuq punchawkunatapas kacharisqa tawa wayrakunahina rikuchisqa karqa, hark’asqa karqanku, icha Jehoahaz sutipa niyninman hina, paykunaga “hapiyusqa” karqanku. Chaylla pachapi, Eliakimqa rey ruwasqa karqa, sutinpas Jehoiakimman tikrasqa karqa, kayqa nin “Dios hatarinqa”. Jehoiakimta qatiqui churin Jehoiachin karqa, payqa Qelqakunapi kimsa sutiyaqmi.

Jehoiaquín sutinqa nin: “Señorqa sayarichinqa, chaymanta takyachinqa” nisqanta. Payqa Jehoiaquimpa churin karqa, hinaspa 1844 watapa pawqar killakunapi iskay kaq angelpa chayamunanta reqsichin, imaraykuchus Diosqa musuq, cheqaq, protestante waqra-ta “sayarichispa takyachirqa”. Iskay kaq angelpa willakuyninqa Medianocheqa Qapariyninpa willakuyninwan kallpachasqa karqa, hinaspa Jeconías hinaspa Conías sutikunaga “Diosqa takyachinqa” ninmi. Kimsa sutikuna, sapa hukninpi kaqla niyniyuq kaspankun, Medianocheqa Qapariyninta iskay kaq angelpa willakuyninwan huñusqanta rikuchinku. Santo Espiritupa qhipa hich’akuyninpi, Hatun

Qapariy ukhupi, pachak tawa chunka tawa waranqa runakuna sellasqa kanku. Pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapa sellasqa kayninqa Millerita kuyuriypa Medianocheqa Qapariyninpi unanchasqa karqan, hinaspa Jehoiaquín, Jeconías hinaspa Conías nisqapas, sellaypa huk unancha kanki.

Kawsasqayman hina, ninmi Señor, Judápa rey Jehoiakimpa churin Conías paña makiypi churakusqa sellokuna anilloy hina kaptinpas, chaymanta qichusqaykim. Hinaspan qispichiyki kawsayniykita maskaqkunapa makinkuman, uyañkuta manchakusqaykikunapa makinkuman, Babiloniapa rey Nabucodonosorpa makinkuman, caldeokunapa makinkumanpas. Hinaspan wikch'uykusqayki, qamtawan mamaykita, qamta wachaqa, huk llaqtaman, maypichus mana paqarirqankichikchu; chaypitaq wañunkichik. Ichaqa may llaqtaman kutiyta munaqkuchkan chaymanqa manam kutingakuchu. Kay runa Coníasqa, ¿pisipas mana yupaychasqa, p'akisqa ídolocho? ¿Manachu payqa mana munasqa kallpa hina? ¿Imaraykutaq paywan mirayninwanpas wikch'usqa kanku, mana reqsisqanku llaqtaman wikch'usqa? Pacha, pacha, pacha, uyariy Señorpa siminta. Jeremías 22:24–29.

Jehoiachin, Jeconiah hinaspa Coniah sutinkuna kay sello churay pachata rikuchinku, maypachachus iskay kaq angelpa willakuynin Chawpi Tuta Qapariypa willakuyninwan huñusqa kan. Payqa mana yuyaysap'a virginkunapa sello churay pachanta rikuchin. Chay mana allin qhapaq reyqa chay mana yuyaysap'a Laodicea virginkunata rikuchin, paykunapa sello churay pachapi uywapa señalta chaskinankupaq churakusqa kanku, imaymanaqpaqpas Señorpa siminmanta wiqch'usqa kasqankurayku.

Diospa paña makinpi anillu-sellonqa paypa sellonmi, hinaspa pachak tawa chunka tawa waranqa sellakusqankupi Señorpa siminmanta wiksachisqa kaqkunapa Zerubbabelwan tupachisqa kanku, chay runawan, paypa makinpi “qanchis kutikuna” nisqapa plomadonta hap'iq.

Rimay Zorobabelman, Judá suyupi kamachiqman, nispa: Ñoqaqa hanaq pachata kay pachatapas kuyuchisqa; kamachiqkunapaq tiananta urmachisqa, mana judío nacionkunapaq kamachikuyninkupa kallpanta chinkachisqa; carronkunatapas, chaypi puriqkunatapas urmachisqa; caballokunapas, qepankupi puriqkunapas urmaykamuq kanku, sapaqninmi wawqenpa espadanwan wañuchisqa kanqa. Chay p'unchaypi, ejércitokunapaq Señor Diosnin nin, qanta hap'isqa, ay servantniy Zorobabel, Sealtielpa churin, nispa Señor; selloy hina rurasqa, qanta akllasqayrayku, nispa ejércitokunapaq Señor Diosnin. Hageo 2:21–23.

“Mit'anakuy rumi” nisqaqa, mayqinchus “qanchis kuti” nisqaqa, Zerubbabelpa makinpi kachkan chay “plomada” nisqa, paytaq rikuchisqa kachkan hina “anillu-sello” Diospa apaykachananpaq pachak tawa chunka tawayuq waranqata sellananpaq. Chay anillu-sello, icha chay “señal”, churakuyku chaykunamanmi mayqinkunachus “waqanakunku hinaspa qaparinanku” Jerusalén llaqtapi ruwasqa millay millaykunayku. Chay waqanakuy hinaspa qaparikuymi reqsichin sellasqakuna imayna kawsayta pasasqankuta, hinaspa chay señalchakuy hinaspa qaparikuyqa unancha kachkan sonqonkupi imayna kutichikusqankuta “qanchis kuti” nisqapa hampiyninman. Chayqa huchankumanta huchallikuymi, hinaspa taytankukuna huchankumantapas. Chayqa reqsiymi paykuna mana Dioswan purisqankuta, hinaspa Diospas paykunawan mana purisqanta, July 18, 2020 p'unchawpi musphachikuy qipamanta pacha. Chaymi 1863 watapi mana atipasqa

pruebakuna karqa, chay pacha Philadelphia llaqtapa Laodiceaman tikrakusqan tiempopi. Chaymi unancharqa chay tiempo pacha, maypichus Coniahwan rikuchisqakuna wiñaypaq sayachisqa kanku mana yuyayniyuq Laodicea vírgenes hina, Zerubbabelwan rikuchisqakunataq wiñaypaq sayachisqa kanku yuyayniyuq Filadelfia vírgenes hina.

Jehoiachinpa qhepantataqmi Zedequías hamurqan, qanchis reykunamanta qhipa kaq. Imaynachus Manasés 1798 watata, hinaspa “tukukuypa tiemponta” reqsichirqan, chay hinallataq Zedequíasqa 1844 watapi octubre killapa 22 p’unchawninta reqsichinan, maypachachus rikuyqa “rimarinqa, manataq llullakunqachu”. Zedequías sutinqa iskay hebreo simikunamanta huñusqa sutim. Huk simiqa “Jehová” nisqam, hinaspa huñusqam Daniel qhelqapa pusaj kapítulonpi, chunka tawa versículonpi “pichasqa” nispa tikrasqa simiwan. Zedequías nisqaqa Diospa templonpa pichakuyninta niy, chaymi qallariq 1844 watapi octubre killapa 22 p’unchawninpi.

Judá llaqtapa qhipa qanchis reykunaqa 1798 watamanta 1844 watapa octubre killa 22 p’unchaykama wiñaymanta wiñayman puriq historianta rikuchinku. Joacimqa 1840 watapa agosto killa 11 p’unchaypa unanchanmi, chaymantaqa 2001 watapa septiembre killa 11 p’unchayta rikuchin. Payqa ñawpaq angelpa willakuynin kallpachakusqanmanta unanchanmi, hinaspataq Danielpa ñawpaq capítulo ñawpaq versículopin riqsichisqa kachkan. Chayrayku Danielpa ñawpaq capítulo nisqapa tiyakuyninpas, contexto-ninpas, ñawpaq angelpa willakuynin kallpachakusqanmi, Apocalipsispa chunka capítulo nisqapi rikuchisqa hina. Apocalipsispa chunka capítulo nisqapi Cristoqa makinpi huch’uy libroyoq uraykamurqa, chay libruta mikhunantaq Juanman kamachisqa karqa. Chayraykun Danielpa libronpi ñawpaq pruebapas mikhuymanta kan.

Kay qhipa qillqapi kay yachachinakunaqa qatiqllam kashanqa.

Hinaspataqmi: Runaq Churin, kay quillqakunata qosqayta wiksaiki mikhuchun, sonqo ukhuykita hunt’achun. Chaymantataq mikhurqani; simiypitaraq misk’i hina kachkarqan. Ezequiel 3:3.